

форм – це хори, оркестри, ансамблі, хореографічні групи та біля 25-ти індивідуальних виконавців з вокалу, інструментальної музики та циркового жанру.

Розвиток туризму та туристично-рекреаційної галузі є одним з пріоритетних напрямків розвитку міста Мукачева. Протягом 2016 року місто Мукачево відвідало близько 233 150 туристів (за даними Мукачівського історичного музею «Замок Паланок»).

Станом на 01.10.2016 року в місті працює 6 туроператорів, з яких 2-а представництва регіональних туроператорів, 20 туристичних агентств, ММКП «Мукачівський міський туристично-інформаційний центр», Закарпатська обласна федерація водного туризму, ПП «Тиса» та велосипедний клуб «Велобайк Мукачево», які надають широкий спектр туристичних послуг як для вітчизняних, так і закордонних туристів.

УДК 911.3

Смочко Н.М., Гринчук О.Ю.

Мукачівський державний університет

natasmocho@gmail.com

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СПЕЦИФІЧНОГО МОНОСЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі кластерна теорія (за М.Портером[5, с. 58] розглядається як одна з ефективних форм організації взаємодії підприємств туризму і рекреації з метою підвищення їх конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності (продукції, підприємств і регіонів).

Характерною особливістю саме рекреаційно-туристичного кластера є не лише взаємодоповнюваність підприємств, які до нього належать, але і неможливість функціонування їх поза межами рекреаційно-туристичної сфери

[2]. Оскільки, територіальні рекреаційні системи включають регіональні системи і функціональні мережі (окремі галузі рекреаційного господарства за їх певного розміщення), то налагодження стійкої мережі горизонтальних зв'язків між його елементами є основою для формування спеціалізованих об'єктів простору – кластерних утворень на монотериторіях туристично-рекреаційного типу.

Кластери можуть розміщуватися на території як одного, так і декількох регіонів, і являють собою особливий монопростір – території особливого типу. В більшості випадків простежується об'єднання територій особливого типу в моноспеціалізовані кластери, що розглядаються автором як певна група взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, інфраструктури, науково-дослідних установ, вузів та інших організацій(що взаємодоповнюють і підсилюють конкурентні переваги одна одної і кластера в цілому), яка сконцентрована на території, яка характеризується яскраво вираженою моноспеціалізацією. Разом з тим в наступні роки кластери стають не тільки стихійно організованими групами підприємств і організацій, а й цілеспрямованим і досить ефективним інструментом державної економічної політики. Зокрема, дана форма організації в ряді країн стала застосовуватися як основний інструмент нової економічної політики (Великобританія, КНР, Фінляндія США, та ін.), та в ряді випадків і у вигляді антикризової стратегії (Канада).

Формування кластерних рекреаційно-туристичних утворень має здійснюватися на основі об'єктивних конкурентних переваг монотериторії з врахуванням їхніх можливих змін у перспективі, що безсумнівно, вимагає не тільки наявності природних передумов для розвитку сфери рекреації й туризму, але і значних зусиль щодо формування сприятливої інфраструктури. Для припливу туристів необхідна наявність місць розміщення: будівництво нових готелів, баз відпочинку, притулків, готелів, створення кемпінгів і т.д. та реконструкція наявних об'єктів розміщення. аналогічна ситуація спостерігається і в плані місць громадського харчування.

Центром кластера найчастіше буває кілька потужних підприємств рекреаційно-туристичної сфери, зайняті виробництвом і просуванням турпродукту регіону (турагенти, турбюро, готелі і т.д.), які допомагають одне одному, тобто позиціонують кластер. Територіальне положення може варіюватися – від одного-двох великих туристичних моноспеціалізованих пунктів (або центрів) в межах селища, міста до кущів, районів, зон в межах регіону/країни і навіть кількох сусідніх країн (транскордонні кластери), що часто призводить до синергетичного ефекту.

Чинниками об'єднання територій особливого типу у моноспеціалізовані кластери є: 1) висока якість ландшафтного середовища, що розглядається через призму екологічних і біологічних умов проживання людини, які формуються в умовах просторової організації систем розселення територій особливого типу. Взаємодія п'яти основних природних компонентів (речовини літосфери, води, повітря, рослинності і тварин) в геосистемах являється основою якісного стану (стійкості) природних ландшафтних комплексів [4]. Закономірно, що кластер не може бути створений в рамках території, яка не володіє виділеними властивостями; 2) транспортна доступність. Важливість фактору полягає в тому, що тільки території особливого типу, забезпечені взаємопов'язаною транспортною інфраструктурою (сукупністю галузей і підприємств транспорту) та зонами інженерної інфраструктури (розглянутої як скупчення комунікацій трубопровідного, залізничного, автомобільного, річкового та іншого транспорту) можуть сформувати галузеві спеціалізовані монорайони, центри і вузли; 3) наявність процесів концентрації туристичного ринку, зменшення кількості туроператорів та турагенств та розуміння ефективності комплексного розвитку туризму.

В Україні функціонують такі туристично-рекреаційні кластери: «Оберіг», «Кам'янець-Подільський», «Кам'янецький дивокрай», «Подільська гільдія ремісників» у Хмельницькій області; «Дністровський каньйон», «Мальовнича Бережанщина» на Тернопільщині; «Південне туристичне кільце» (складається із 12 міст Одеської, Миколаївської, Херсонської областей та АР Крим: Ізмаїл,

Балта, Вознесенськ, Білгород-Дністровський, Іллічівськ, Гола Пристань, Цюрупинськ, Генічеськ, Алушта, Ялта, Судак, Феодосія); «Гоголівські місця Полтавщини», кластери сільського зеленого туризму Закарпатської, Одеської, Херсонської та інших областей. Своїм існуванням дані кластерні утворення доводять ефективність державного-приватного партнерства заради досягнення мети – сталого розвитку туризму в регіоні, якісного надання туристичних послуг, стимулювання попиту та підтримання його належного рівня, забезпечення робочими місцями місцевих жителів.

Прикладом туристичного кластера, який інтенсивно розвивається є міжрегіональний гірський туристичний кластер «Буковель». У моноцентрі сформована потужна інфраструктура для лижних видів спорту, в т.ч.: 55 000 м підготовлених лижних трас усіх рівнів складності (які на 100% обладнані сніговими гарматами); 17 витягів (пропускна здатність 34700 осіб/год); лижна школа (в тому числі спеціалізована дитяча) і пункти прокату спорядження; «сноупарк»; «велопарк»; штучне озеро для акумулювання води на зимовий період [3]. Даний кластер на рівних конкурує з подібними туристично-рекреаційними утвореннями Польщі, Чехії, Австрії та інших країн.

Зарубіжний досвід кластеризації показує, що ефективно функціонуючі кластери стають перспективними структурами для появи стратегічних інвесторів і крупних капіталовкладень. Крім того, кластерна форма організації на основі вертикальної інтеграції формує не спонтанну концентрацію різноманітних наукових і технологічних винаходів, а структуровану систему розповсюдження нових знань і технологій.

Список використаних джерел

1. Кирилюк Л.М. Перспективи створення туристичних кластерів на території Поділля / Л.М. Кирилюк //Геополітика и екогеодинамика регионов: Наук.зб. / Симферополь, Кримський науковий центр НАН України і МОН України.,2014. – Том 10 Випуск 2.

2. Музиченко-Козловська О. В. Переваги кластерної моделі розвитку туризму над іншими формами об'єднань / О.В. Музиченко-Козловська // Проблемы науки. – 2009. – №3. – С. 21-26.
3. Офіційний сайт гірськолижного курорту «Буковель» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bukovel.com/>
4. Пастернак А.К. Ландшафтний моніторинг середовища обитання / А.К. Пастернак // Фундаментальные исследования. – 2005. – № 2. – С. 130-131.
5. Портер М. Международная конкуренция: конкурентные преимущества стран / М. Портер – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с.
6. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / За загальною редакцією д.е.н., проф. В.В. Папп. – Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2016. – 268 с.
7. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: [Навч. Посіб.] / Топчієв О. Г. // – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.

УДК 911.3

Смочко Н.М., Тодьєрішко Е.В.

Мукачівський державний університет

natasmochko@gmail.com

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТУРИСТИЧНИХ ТЕМАТИЧНИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ)

У сучасних реаліях динамічно спостерігається активізація процесу появи якісно нових утворень, що ідентифікуються як інноваційні або етнічні елементи системи розселення (села, селища, міста), які знаходяться в зоні впливу територій особливого типу (території з яскраво вираженою моноспеціалізацією, що забезпечує масовий синтез, при паралельному наростанні зв'язкових соціально-економічних наслідків, об'єктивно характеризуються специфічністю

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>